

Poznámky ediční

Kronika Františka Pražského

První recenze kroniky Františkovy se zachovala v rukopisu Kap. Praž. G 5 a druhá je dnes v černínském archivu v Jindřichově Hradci. Vydal ji J. Emler v FRB IV (Praha 1884), str. 347-457; tam na str. XXI n. přehled dosavadních edic. Literatura u Č. Zíbrta, BČH II, č. 1214, 2668, 1738. – Překlad pořízen podle první recenze; naše ukázky jsou z kn. I, kap. 16, str. 366-368; kn. I, kap. 31, str. 384-386; kn. III, kap. 16, str. 436. Přeložil R. Holinka, verše F. Stiebitz.

Neplach, Krátká kronika římská a česká

Rukopis známe dnes jediný, v Lobkovické knihovně pražské, nyní v NUK XXIII F 195 podle něho vydal kroniku J. Emler v FRB III, str. 443-484 (podle něho je pořízen i náš překlad). Hieron. Pez znal rukopis kroniky z knihovny kanonie sv. Doroty ve Vídni a vydal ji podle něho v *Scriptores rerum austriacarum* II (1725), str. 1005-1042. Rukopis tento se liší od Lobkovického jen nepatrnými variantami. Text kroniky, který objevil Petr Tobiáš ryt. Vokoun a který vydal G. Dobner v *Monumenta Bohemiae historica* IV, str. 95-123, je pozdní snůška rozličných zpráv z kronik českých (některé z nich jsou však velmi zajímavé a jinak nedoložené) a z kroniky Neplachovy. Srov. k tomu Fr. Palacký, *Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber*, str. 155n (kroniku příliš podceňuje), J. Emler v cit. edici, str. 445-450, a zvláště E. Nohejlová, *Příběhy kláštera opatovického* (1925), kde v III. exkursu je kritický přehled kroniky (str. 91-100). – Naše ukázky přeložil z edice Emlerovy (str. 476, 482-483, 484) R. Holinka.

Beneš Krabice z Weitmile, Kronika Pražského kostela

Jediný rukopis je chován v Kapitulní knihovně pražské (H VI/3). Poslední edice J. Emlera v FRB IV, 1884, str. 459-548, kde i o starších vydáních; ukázky pojaté do Výboru jsou tam na str. 517-518, 522-523, 524-525. Nejdůležitější část kroniky přeložil F. M. Bartoš (Beneš Krabice z Weitmile, *Panování císaře Karla IV.*, Praha 1940). Naše ukázky přeložil R. Holinka; při úpravě jeho překladu bylo přihlédnuto i k překladu F. M. Bartoše.

Cestopis Odorika de Pordenone

Kritické vydání Odorikova cestopisu dosud není; cenné příspěvky k němu a k životopisu Odorikovu podali H. Yule a H. Cordier, *Cathay and the Way thither*, Vol. II. (London 1913) a Girolamo Golubowich O. F. M. v *Archivum Franciscanum historicum* X, 1917, str. 17-46.

Hypothesa o českém původu Odorikově zakládá se na označení „frater Odoricus Boemus de foro Julii“ v rukopise pařížské Bibliothèque nationale, lat. 2584, a na zprávě uveřejněné v *Monumenta ecclesiae Aquilegiensis Argentinae* 1746, p. 866. Uznávají ji z badatelů o Odorikovi P. Teofilo Domenichelli, H. Yule, H. Cordier a René Grousset. – Naši ukázku (kap. 31 a 46) přeložil z citovaného vydání Yuleova-Cordierova, str. 311n a 329, K. Hrdina.

Ličení o boháči parafrázoval Mandeville; k srovnání obou textů podáváme úryvek z verse zachované v českém překladu: „A ústavně¹ má padesáte žen krásných jako anjelův, oděných v zlatohlavy a drahým kamením okrášlených, kteréž jemu k loži i k stolu přísluhují a činie všecko, což on rozkáže, i zpívají i tancují a všecku jemu rozkoš činie, jako která žena muži svému; neb krájí před něho i krmě jeho, myjí se s ním v lázni, jakož ráčí, a vymýšlejí jemu

Recipim etiam et consensimus
Eius tunc post facti in ul
prouisus et in opabili in Ecclia
de bono valgi passore et pon
fice qui tamq̄ angel' dñi illustris purgas et p
fice dirigre suos seruos in nam saluus gēne
ipm̄ pūdes ad pones in hys que ad dñam
et corp' dñi dicit pōm. Et de tali intelligit
illud e' uiam Fidel' suus et pūdes que m̄
tut de sup' famula sua Dñi uia q̄m pū
dente uenerabil' p̄ dñi Johannes in Pragā
Ep̄us xvij' sui dñi Gregorij de Drazice Re
gnante tenuissimo p̄ape dño uenerabil' sa
sib. Rege Boehm et Polonie seruo. Anno dñi
m̄ ccc' lxxviii' in Pragā Ep̄m fuit elius. In cui
elione Rex in regni nobilit' Cler' et plus gē
landa et exultanda regi celos gēns vberes uel
tūt adones Donauis dñi rex dño elio amu
lum aureū cū p̄osissima lapide smaragdo p
dicar. maris climati cū quo fuit in ueterade
ab ordinatore suo sarrat' dñi hōq' dñi p̄p̄is
Pragā ait ad regem quia dñi Ep̄us Pragā
p̄r luce uenat in silis regalib' placat v̄e
magnificentię vt ego ad solēpnicatē dñi elio de
ferimus pūdem Cui rex respondit p̄p̄a ip̄s
uolunt ei uenat qd' effitū mancipauit. Na
m̄ diem ueteradōis tres cur' varijs ferius
refertos dño elio fūsimit et alia plura pūdes
que erat uicaria fūe solēpnicatē. Et ueteranus
est cū maxima decencia et honore in Diuina qua
auicat' Populus hōm̄ in Ecclia Pragā rege
assidēte cū ingenti iofiditate et alijs p̄p̄a
pū' magnatib' regni: clero et populo uniuersis
Rex uo dedit grōd' dño Ep̄o scriptū hū et p
m̄i cum cruce auro fuluo decoratū. cū p̄feto
regalia sine p̄cipatū. Deinde rex allato lib'
Ewangliorū iussit euad' dñm Ep̄m lib' cum
dext' manu ap̄te et octat' Ep̄m qd' legi in
x̄p̄ dñica et in eod' p̄tinebat. Bene om̄ia fe
cit surdos fēat' audire et uentos loqui. Cūta
uo hoc m̄uenies gēns dñi reuerēbant de tam
insign' et magnifico p̄p̄a p̄ pontifice regem

et affluēte laudantes. Quos dūmo sūma
to rex cū dño Ep̄o p̄uicabil' induo et m̄sula
coronato cū maxima m̄bocade nobilit' ad Curā
Ep̄alem equitauit. Et arripes Ep̄i ad Ep̄i per
fregit induit cū inportā dāta uore her uerba
p̄feto dñi custodiāt m̄tū tuū et exitū tuū celi
nūc et usq' m̄scm. Et post lecta et dñica collo
quia m̄staurant' iuuua: mente ponit' copia
sunt aboz lauissima decorant. Et in illo lau
dabili uentu: m̄ltos nūros ac platorū c̄torū
clorū specabilis uariocan' ornatorū om̄s ser
uis m̄gnes et exūores reficēbant. Paup̄es
qui ueniant ad diem celebrem solēpnicatis
nō solū sp̄alem sed enā troalem recepit. No
laam dñi Ep̄i qd' digne et laudabil' in suo
p̄fulam existēte adūit et iudic' inter: cecos
defūsos defūsū m̄aral' et dāpnabil' hōc' quem
m̄cessores sui nequēte extirpare. nec suos
seruos ad ad statū saluus et r̄m̄dōis reuocā
re uidebat. quia plōm̄ et r̄ores c̄tūy erat
q̄ nicenay nō ut p̄alores: ex qua sequēbat
ingens p̄tūm̄ aiaz. Nam tūc auzē hōy p̄t
noz. que m̄hor fō uō hebet uigore: m̄ltas
celebrabant et Ecclia lica s̄tūm̄ta m̄m̄stra
bant. Si quis aut' de plūma p̄tūo suo nō ob
tēpauit morab' Ecclia fuit repul' et al' uer' ad
sp̄atū un' anni a festo sancti Georgij usq'
ad seq̄ns festū fuit h̄rogatus. Dñs uo Ep̄us
m̄abur suam uita p̄ual' et mort' exponē qm̄ n̄lla
nefana acta uolletare. Vñ mox regi et baronib'
regni se appōiuit ip̄os de tali errore arguendū et
consulendū vt a talib' uicis cessaret et animas
sias et s̄bditōs suos a dāpnatōe p̄catis liberet.
Et sp̄ali: ciles plōnos tamq̄ m̄crenarios a di
uina suscipend' offitō. Quidā uo de baronib'
cū tunno fūore accens' et indignatōe corā m̄lto
baronib' et nolētib' aut dño Ep̄o p̄faw. Magnos
cūgen' itatō ad paganismū redire. qm̄ talia
ad uelle uisū aduocare. Pericm̄ uenerabilis
p̄r uicite stantē roborat' m̄tū abuicēns et
terrorem p̄oracū raduat' extirpauit erro
rem. Demēps ad p̄m̄cūm p̄tūoy: plōnos

sluše abude sje rozmyslety rozločnye ačsae
zdyty rozkazanye Ale toho swaty abraham
nezynyl kedyz genu boh kazal syna offerow
aty Tedy vuhed te uoaz wstaw ygyde swy
synem uahoru Ostawyw tole sive panosye
aby genu nepravkazely any branyly toho
coz genu byl buoh rozkazal Apotow dal byl
genu wyetue rozchuanye ydeho piquarodu
Prawe tyrpedlenstave Otyredlenstave
jest kdyz kto tropy nepravnye auery
ymye kabyz kolywyeł nepokoy nebo smuteł
yaly swaty job prawy neshryest sem awsak
tyrpyy zamuzeye kaby jest zamuteł nebo
ynucium alowyełu tyzy tpyety nez wymie
mu wsak mox kadyz alowyeł udyegy ty
pyety nepokoy tyčesny vzamuteł sidgey
prouewym nez wymy dle yakož prawy sa
waty petu ygednomu nezakon tpyety yako
zlo dyegy neb yako wnyzednybny nebo kope
jest tpyety newym dle nez tpyety praw
ymylyse Ale buoh wam čize ztoho otplaty
daty kdyz tpyety budete proswoy Dobry zo
wot nebo stpst nepokoy nebo smuteł myle
tyrpyety apokonye kdyz wem bude laly Te
kdyz jest tyredlenstave wyetse wšady do
storno kdyz kto tropy otprzatel nez odnepiz
atet nebo tyze alowyełu tpyety odtečf
jesto sje čymy nebo řdagy dobrzy nebo
przpetele neb tak t kzye przpetelnygye
mezy dycimny yakož klymny mezy tyrnyy

welky nado pramila ze murie
 knihessem labodne pramila.
 Nebo aci qz wdbly z gemme sic
 yfano nenaleci a w sak qsto qest
 ze muzem woblebine labobila
O Mu namenan haka qz
 lest zenska chorwase zem
 labodne apielshen nebu
 des wterci na Adama boi z po
 sobu anapieshne Samfona.
 Dhleday dauida murie woble wo
 le boie a wemidze Salomina
 Domewadi take wrole lidi wlesta
 la chyroft zenska haki wli ty
 muzi negsa naly m toliky pced
 zemu chas byt bezpocen Murie
 adama omehos se diabel nesmel
 okrozit toho zena diabla udatme
 yssi smela wlesta diabel zemu
 wlesta ajena murie wusse pra
 stnedie qz smiti woddala W
 byt eloucku setruw wbozicem pa
 kazam mltidy by smiti am mu
 ty okusil zadneby mdsoby netr
 wic am uskawame zadneby ne
 mota netr wic amby ufecht bezel
 kame bezbolesti beztruchlosti byl
 by nossen bezpactie bezestlnosti
 bezusile bysby narozen Wylby
 nepoznal hwielenie am kiere
 smicowame amby hanby trypel
 am kierebo zahanbene wssy
 qz mltidy neoblechle azubi
 qz mltidy by lastomny netr wicli

Wabyse qz byle nesthalie ano
 by by newilkecky M rzeck m
 studmce mohlly by qz eucopiti
 M oben m wedro slunecne mo
 hly by qz spuliti Muzadna wriet
 am ycali gemby wchauli am
 wriet am wrietie qz by simi
 tili Mltidy by lide mezi sebu swi
 ruow nemeli tako bractie spoli
 by se mlowali Wbyloby wodda
 eloucku zenske stwozicne W
 dy by wradosti by byl bezwstie
 wecie Awfalt bohui stwozicely
 swemu byly se libi W sticem
 ysdussi donebe byly qz by nob
 wyal Nesmey tobo zadny clo
 ueli smysem dostihnuti prog
 buob eloucku tworeni awreda
 ze widnuti ma poci angeli
 chiel tworeni qchizidome se
 qstie wriedel Mproci sidre kral
 kuraona chiel zatwrditi asidre
 marye magdaleny kypolkam
 obmekanti Proci wewow qz
 bo arylent zapiel strusseme dal
 a Judasse wge hrucku usfati
 wiewustal Proci qz dno locru
 mlote kibracem wedchl age to
 wawssi calie mlote necal daci
 Proci qz dno krieffnika tabne
 kufobie adruke necahne Zadny
 kalfiboli mudy nesmier tobo do
 stihnuti Mbo tico stuti boi y
 qm wovm cloucku mudofti su

rozkošné krmě ... A tohoť sem já často vídal, ano jemu panie k stolu slúžie ... A když sem tam byl, ten muž lhostajný² slúl Aelnoch.“ (Fr. Šimek, Cestopis t. ř. Mandevilla, str. 188n).

¹ stále — ² rozmařilý

Kronika Jana Marignolliho

Jediný dochovaný rukopis latinské kroniky Marignolliho je v NUK I D 10, fol. 1-102; vydal jej J. Emler v FRB III (Praha 1882), str. 485-604. Naše ukázka, kterou přeložil K. Hrdina, je tam otištěna na str. 496. Srov. článek B. Horáka, K výkladu Marignollova cestopisu, Sborník čs. společnosti zeměpisné 28, 1922, str. 193n.